

ВІДГУК

опонента доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри іноземної філології і перекладу Національного університету біоресурсів і природокористування України АМЕЛІНОЇ СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНИ на дисертаційне дослідження КАЗАК ЮЛІЇ ЮРІЇВНИ «Підготовка майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу», представлене на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки.

Інтеграція нашої країни у європейське співтовариство, збільшення кількості міжнародних контактів у різних сферах, інтенсифікація ділового спілкування німецькою мовою зумовлює посилення уваги до іншомовної підготовки фахівців. Для успішної співпраці з партнерами з німецькомовних країн, налагодження й підтримки економічних, наукових і культурних міжнародних контактів необхідним є володіння німецькою мовою на належному рівні. Відтак зростає потреба підвищення ефективності викладання німецької мови у закладах вищої освіти, оскільки наразі кількість кваліфікованих учителів німецької мови є недостатньою, що звужує можливості майбутнього співробітництва з німецькомовними партнерами вже на етапі шкільної освіти. Отже, пошук шляхів поліпшення професійної освіти майбутніх учителів німецької мови є вельми актуальним.

Актуальність представленої дисертаційної роботи зумовлена недостатньою теоретичною та науково-методичною розробленістю та необхідністю удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів німецької мови у закладах вищої освіти.

Актуальність дослідження впливає також із істотних суперечностей, що існують на сучасному розвитку професійної підготовки зазначених фахівців: між: соціальним замовленням вищій школі на підготовку майбутніх учителів німецької мови та практикою підготовки фахівця у закладі вищої освіти, що не дозволяє повною мірою реалізувати це замовлення; необхідністю цілеспрямованої і системної підготовки майбутніх учителів німецької мови у педагогічних закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу та відсутністю оптимальних умов для його реалізації; потребою в ефективній підготовці майбутніх учителів німецької мови у закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу і нерозробленістю його навчально-методичного забезпечення.

Підтвердженням актуальності роботи є те, що дослідження здійснювалося відповідно до основних напрямів та завдань науково-дослідних тем кафедр педагогіки та освітнього менеджменту «Формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти в Європейському освітньому середовищі» (державний реєстраційний номер 0116U000115) й теорії та практики іноземних мов «Актуальні питання іншомовної філології та лінгвометодики» (державний реєстраційний номер 0111U007550) Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини.

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації та нові факти, одержані здобувачем.

Визначаючи основні наукові результати дослідження дисертантки, варто акцентувати увагу саме на тих, що характеризуються науковою новизною.

Казак Ю.Ю. вперше визначила, теоретично обґрунтувала й експериментально перевірила педагогічні умови підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на засадах акмеологічного підходу, до яких вона віднесла: створення акмеологічного освітнього середовища в закладі вищої освіти; цілісне формування належного рівня мотивації досягнень із метою проектування оптимальних траєкторій особистісного професійного розвитку майбутніх учителів німецької мови; оновлення змісту, форм та методів підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу.

Дисертантка розробила структурно-функціональну модель, яка поєднує цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний і результативний компоненти, та технологію її реалізації; визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, інформаційний, операційно-діяльнісний, творчо-особистісний, результативно-рефлексивний), відповідні показники та рівні професійної готовності майбутніх учителів німецької мови (початковий, середній, достатній та високий).

На окрему увагу заслуговує уточнення змісту низки базових понять дослідження, а саме: «акмеологічний підхід» – авторка тлумачить його як цілісний процес, орієнтований на поетапний всебічний і гармонійний розвиток особистості майбутнього фахівця в освітньому середовищі для досягнення ним вершин в обраній сфері діяльності), «професійна підготовка майбутніх учителів німецької мови на засадах акмеологічного підходу», під якою дисертантка розуміє цілеспрямований процес навчання майбутніх фахівців певної спеціальності шляхом набуття ними знань, умінь, навичок і практичного досвіду, необхідних для виконання професійних обов'язків і завдань, усвідомлення здобувачами вищої освіти потреби у забезпеченні високої місії вчительської роботи, оволодіння досвідом педагогічної майстерності та здатності до власного професійного розвитку, прагнення до постійного самовдосконалення і руху до вершин педагогічної творчості), «готовність майбутніх учителів німецької мови до професійної діяльності», що є, на думку здобувачки, інтегративною особистісною якістю, яка передбачає здатність до ефективного виконання своїх професійних обов'язків на основі використання набутих знань, умінь, навичок і досвіду, швидкої адаптації до мінливих умов праці та неперервного подальшого професійного вдосконалення.

До безперечних здобутків дисертантки варто також віднести удосконалення змістового наповнення й методичного супроводу освітнього процесу, орієнтованого на підготовку майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу у педагогічних закладах вищої освіти. Важливим результатом, отриманим у процесі здійснення наукових пошуків, є те, що подальшого розвитку набули зміст, форми, методи і засоби підготовки

майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу. Зокрема, це стосується використання інтерактивних і Smart-технологій, урахування положень програми DLL.

На нашу думку, перелік зазначених елементів наукової новизни відображає основні результати проведеного дослідження та їх відмінності від напрацювань попередників. Їх кількість і кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Викладене вище надає змогу стверджувати, що дисертаційна робота Ю.Ю. Казак містить нові, раніше не захищені наукові положення.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення із текстом дисертації дає змогу констатувати, що авторка досить переконливо обґрунтовує вибір теми, коректно визначає об'єкт та предмет дослідження. Відповідно до мети дослідження логічно сформульовано основні завдання та обрано доцільні методи дослідження.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані Казак Ю.Ю. у представленій дисертації, є логічними, послідовними й аргументованими. Достовірність результатів, які були отримані, засвідчує опрацювання великої кількості джерел, в тому числі й іноземними мовами, використання здобувачкою сучасних методів дослідження, обґрунтованість головних положень дослідження, апробація та впровадження результатів дослідження у освітній процес закладів вищої освіти.

Висновки, що представлені в дослідженні, відзначаються достатнім рівнем повноти викладу, логічності й обґрунтованості.

4. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Значення одержаних результатів для педагогічної науки визначається тим, що основні положення та результати дисертації можуть стати теоретико-практичною основою для подальших досліджень у сфері вищої освіти, зокрема професійної підготовки вчителів німецької мови у закладах вищої освіти.

Вагомим здобутком авторки є розроблення діагностичного інструментарію, удосконалення змісту робочих програм і навчально-методичного забезпечення таких дисциплін, як «Практичний курс німецької мови», «Методика навчання другої іноземної мови (німецької)», «Методика навчання другої іноземної мови (німецької) в закладах профільної середньої освіти», «Практична граматики німецької мови», «Педагогіка»; модернізація змісту виробничої практики майбутніх учителів німецької мови; підготовка дидактичних матеріалів («банк творчих проєктів», завдань до практичних занять тощо) для здобувачів вищої освіти освітніх ступенів «Бакалавр» та «Магістр». Укладено авторський курс «Проєктне навчання німецької мови: візії, стратегії, перспективи», який сприятиме вдосконаленню змісту фахової підготовки конкурентоздатних професіоналів у рамках освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська,

німецька))». Результати дослідження знайдуть застосування також у системі неперервної вищої освіти та підвищенні кваліфікації викладачів іноземних мов.

5. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Обґрунтовані в дисертаційному дослідженні положення та узагальнення можна використати: у процесі розробки концепцій з організації професійної підготовки майбутніх учителів німецької мови; з метою модернізації змісту іншомовної підготовки, що передбачає, зокрема, розробку освітньо-професійних програм та робочих програм дисциплін; під час написання підручників, навчально-методичних посібників із теорії та методики професійної підготовки майбутніх аграріїв.

Результати, одержані Казак Ю.Ю., можуть бути також використані для вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх учителів інших іноземних мов.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структура роботи Казак Ю.Ю. відзначається логічною побудовою, збалансованістю складових частин і підпорядкована реалізації основних завдань дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу» дисертантка розглянула стан розробленості проблеми дослідження в науковій літературі. При цьому на основі напрацювань вітчизняних і зарубіжних науковців вона конкретизувала поняттєво-категоріальний апарат дослідження, висвітила особливості підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу.

Імпонує орієнтація дисертантки на посилення уваги до особистісного розвитку майбутніх учителів німецької мови та її вибір акмеологічного підходу до їхньої підготовки у закладах вищої освіти. Ґрунтуючись на акмеологічному підході як сукупності принципів, прийомів, методів наукового дослідження, що дозволяють вивчати й вирішувати теоретичні й практичні проблеми, авторка стверджує, що звернення людини до самої себе, необхідність у професійній самореалізації, набуття професійного досвіду є актуальними та характеризують суспільні потреби. Казак Ю.Ю. переконливо обґрунтовує свій вибір тим, що тенденції розвитку суспільства на нинішньому етапі його глобалізації й технологізації спонукають до відходу від традиційної системи іншомовної освіти й пошуку нових підходів та ефективних засобів навчання.

На наш погляд, авторка чіткою визначила особливості підготовки майбутніх учителів німецької мови у закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу, що передбачають спрямування її відповідно до професіограми вчителя німецької мови, яка може охоплювати такі параметри: орієнтація в сучасних тенденціях у методиці викладання німецької мови; урахування європейських освітніх стандартів і національних педагогічних традицій; володіння німецькою мовою й другою іноземною; високий рівень володіння ІКТ; вміння моделювати уроки німецької мови з використанням інноваційних технологій; креативність та вмотивованість; уміння вчитися і

самовдосконалюватися протягом життя.

У другому розділі «Діагностика підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу» авторка представила детальний аналіз стану підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти; визначила критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти; описала організацію дослідження та програму констатувального етапу експерименту.

Авторка детально схарактеризувала критерії готовності майбутніх учителів німецької мови до професійної діяльності, до яких віднесено такі: мотиваційно-ціннісний, інформаційний, операційно-діяльнісний, творчо-особистісний, результативно-рефлексивний. Відповідно до визначених критеріїв і показників охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів німецької мови (початковий, середній, достатній та високий). Для вимірювання показників рівня готовності майбутніх учителів німецької мови до професійної діяльності Казак Ю.Ю. підбрала і використала всебічно обґрунтовані, апробовані на практиці методики, що суттєво підвищує достовірність висновків її дослідження.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу» дисертантка представила модель підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу, обґрунтувала педагогічні умови підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу та описала їх реалізацію. Крім того, вона проаналізувала та узагальнила результати експериментального дослідження.

Варто окремо відзначити розроблену авторкою й висвітлену у третьому розділі структурно-функціональну модель, яка містить цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний і результативний компоненти.

Перевірка ефективності визначених і реалізованих у ході дослідження педагогічних умов здійснювалася на основі цієї моделі. Зазначимо, що дослідно-експериментальна робота була побудована відповідно до основних вимог до проведення педагогічного експерименту. Аналіз результатів констатувального етапу експерименту підтвердив актуальність дисертаційного дослідження та надав можливість визначити поточний стан організації іншомовної підготовки в закладах вищої аграрної освіти.

Виявлено позитивну динаміку результатів в експериментальній групі за всіма показниками, що значно перевищує відповідні показники контрольної групи. Результати експериментальної групи на контрольному етапі дослідження підтверджують гіпотезу дослідження щодо ефективності запропонованих авторкою педагогічних умов та моделі підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, варто відмітити низку дискусійних положень і зауважень до змісту роботи:

1. Робота носила б більш довершений характер, якби авторка у

розділі 1 на ст. 56 в таблиці 1.2 приділила більше уваги сутності поняття «підготовка майбутніх учителів німецької мови» замість «готовність до професійної діяльності» і розглянула їх сутнісні характеристики

2. Подекуди в тексті дисертації у підрозділі 1.2 дисертантка приділяє більше уваги характеристиці поняття «готовність майбутніх учителів німецької мови» замість ключового поняття дослідження «підготовка майбутніх учителів німецької мови».

3. На ст. 97, розглянувши рамкові умови і додаткові можливості, наявні в Україні для організації й забезпечення належної підготовки майбутніх учителів німецької мови, дисертантка провела дослідження її стану шляхом анкетування здобувачів вищої освіти та опитування викладачів. На нашу думку, робота виграла б, якби здобувачка у на ст. 97-99 пов'язала це анкетування з акмеологічним підходом.

4. У графічному зображенні структурно-функціональної моделі процесу підготовки майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу – рис. 3.1 (підрозділ 3.1) мета полягає у формуванні готовності майбутніх учителів німецької мови на основі акмеологічного підходу, а має відображати процес підготовки майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу.

5. Зауважимо, що деякі підрозділи переобтяжені ілюстраційним матеріалом, який варто було б перенести у додатки.

8. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні аспекти і результати дисертаційного дослідження відображені у 21 публікації дисертантки, з них: 10 одноосібних, 11 – у співавторстві. Зокрема: 7 статей у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; публікація в іноземних наукових періодичних виданнях; 9 опублікованих праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 5 додатково відображають наукові результати дисертації.

Достатньо ґрунтовною є апробація результатів дослідження, що засвідчується участю авторки дослідження у наукових і науково-практичних конференціях різного рівня. При цьому перелік конференцій та наукових публікацій дисертантки свідчать про достатню географію апробацію результатів дисертаційного дослідження.

9. Висновок

Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Казак Ю.Ю. на тему: «Підготовка майбутніх учителів німецької мови в закладах вищої освіти на основі акмеологічного підходу» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики.

Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а

його автор Казак Юлія Юріївна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта, педагогіка.

Опонент:

доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

 С.М. Амеліна

Ліричне
Урешівський сел. клуб України
С.М. Амеліна
Баранівське о.д.!

